

El 13è Laboratori d'Arxius Municipals torna a ser trobada destacada dels arxius municipals amb la Intel·ligència Artificial com a protagonista

Tipus: [1]

Autor: [Zamora Escala, Jaume Enric](#) [2]

Creació: Publicat per [Jaume Enric Zamora Escala](#) [2] el 12/11/2024 - 11:54 | Última modificació: 16/12/2024 - 13:25

Etiquetes: LAM; formació; IA; digitalització

Contingut relacionat :

El passat 30 d'octubre va tenir lloc el 13è *Laboratori d'Arxius Municipals* (LAM), de caràcter biennal, a l'Espai Francesca Bonnemaison de Barcelona, amb 182 participants de 226 inscrits. El 13è LAM va a tornar a ser la "festa major" dels arxius municipals en particular i dels arxius en general, amb un programa complet, bones intervencions i l'agraït retrobament presencial entre els professionals en aquest món híbrid en què vivim.

L'obertura institucional va anar a càrrec del Sr. Joaquim Borràs, director general del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, el Sr. Pau González, president delegat de l'Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona, la Sra. Glòria Santamaria, Directora de Serveis Generals i Recursos Municipals de la Gerència de Recursos i Transformació Digital de l'Ajuntament de Barcelona i el Sr. Francesc Giménez, president de l'Associació de Professionals de l'Arxivística i la Gestió de Documents de Catalunya.

Enguany, la temàtica tractada ha estat la Intel·ligència Artificial (IA), amb el títol *estratègia Arxius. Arxius municipals amb Intel·ligència Artificial ?*

La revolució de la IA ja ha entrat en les nostres vides i el debat social sobre aquesta doble cara de la IA és molt

Oficina de Patrimoni Cultural. Àrea de Cultura. Edifici del Rellotge. Comte d'Urgell, 187 08036 Barcelona T. 93 402 25 66

obert i de gran intensitat i, hem intentat posar sobre la taula diverses qüestions. Des d'una perspectiva més àmplia, la normativa europea sobre la IA regularà possibles amenaces i riscos però quin paper juguen els interessos de les grans plataformes tecnològiques a nivell global ? Quin recorregut té la IA en el desenvolupament de la ciència i les humanitats ? Quin paper juga l'ètica en aquesta cursa de la IA ? Podrem tenir una IA sostenible i socialment justa ?

I en el context de la professió, els arxivers i arxiveres, en un procés de digitalització creixent dels documents i dels serveis arxivístics envers les mateixes administracions públiques i la ciutadania, també ens qüestionem com ens influirà la IA. Com afectarà la IA en la governança dels arxius ? Podrem confiar-hi aquelles tasques susceptibles a automatitzar-se en la gestió documental ? La IA ens donarà un valor afegit en la gestió de l'accés, la transparència, la comunicació i la difusió de les dades i els documents dels arxius ?

La jornada es va iniciar amb la *ponència sobre L'ús de la IA per optimitzar l'accés als Arxius de la Ciutat d'Amsterdam*, a càrrec de Bert de Vries i Marc Holtman (vegeu el web: [Home - Stadsarchief Amsterdam](https://home.stadsarchief.nl) [3]). Arxiu que gestiona 60 quilòmetres de documentació amb el 20 % digitalitzat, amb 25.000 escaneigs/setmana. Inicien la seva intervenció amb una frase que descriu la filosofia d'aquest Arxiu: "El que no està digitalitzat no existeix". Constaten el descens de la consulta presencial i l'augment de les peticions digitals. Compten amb 2.000.000 de documents escanejats. I varen presentar exemples concrets per mostrar com la tecnologia d'IA juga un paper important en la transcripció, accés i difusió dels documents. Amb l'estat actual de la tecnologia, el desplegament de la tecnologia HTR per fer cerques en tots els arxius escanejats ja és una realitat, com en els arxius notariais. A més, es poden identificar estructures de text complexes, com ara taules i columnes, i els blocs de text que coincideixen lògicament es col·loquen en el context i la posició correctes. Mostraren diversos exemples amb diferents tipus de documents. Amb el Registre Civil digitalitzat mostraren com ChatGPT pot estructurar la sortida d'HTR en brut. Els elements significatius s'extreuen automàticament del text, s'agrupen adequadament i s'etiqueten. Això crea un índex que permet als usuaris cercar directament sobre els diferents elements. També presentaren un projecte que investiga fins a quin punt la IA pot donar suport a la consulta en llenguatge natural de documents governamentals creats digitalment. Amb aquests exemples, els arxius de la ciutat d'Amsterdam volen demostrar que, digitalitzant íntegrament els arxius i confiant en l'aplicació a gran escala de la IA, la recerca històrica que era impensable fins fa poc es troba al nostre abast. Proclamaren la importància de treballar amb el Arxiu en context, amb els Arxius oberts, trencar amb les illes i que les dades estiguin interconnectades. Els hi resta per digitalitzar un 80 %, és la "terra incògnita". L'objectiu és disposar d'un Arxiu totalment digital, fàcil de cercar, accessible a tot el món. L'Arxiu ha de ser un producte de necessitat per a la societat. Es vol garantir un accés sostenible a tots els usuaris. L'objectiu és que l'usuari sigui al centre. L'Arxiu ha de ser un gran subministrament d'informació per respondre les preguntes importants del passat i del present, com per exemple, el canvi climàtic.

Després del cafè, la periodista, divulgadora i comunicadora freelance Mariola Dinarès va fer una presentació distesa sobre *les eines gratuïtes d'IA*. Va afirmar que la IA es troba en un boom mediàtic; la indústria hi vol treure rendiment. Distingí la IA generativa de la IA predictiva. Davant la pregunta de si la IA ens controlarà, va citar a Ramon López de Mántaras, afirmant que la IA la controlen els humans. Amb paraules d'Ana Freire, la IA serà present en feines més automatitzades. El que és evident és que la geopolítica mundial és de les empreses tecnològiques. En relació a les eines d'IA, són gratuïtes fins a cert punt, s'han d'acabar pagant, després d'uns primers crèdits. Va esmentar eines d'IA com el ChatGPT "Archives Assistant" que pot connectar-se a la xarxa d'Internet, Vidnoz AI per crear avatars, Kofax express per a la digitalització de continguts, OpusClip per crear videoclips, Chatbotapp.ai, Adobe, Canva, Suno, etc. Dinarès va pronosticar l'automatització de les redaccions dels mitjans de comunicació, en què les persones s'hauran d'especialitzar. Hi haurà tasques importants i necessàries com l'organització del núvol digital que cadascú de nosaltres genera. En definitiva, la IA serà per qui la sàpiga fer servir.

A continuació, el *Diàleg compartit: L'equilibri entre el desenvolupament tecnològic de la IA i la seva regulació* amb Rodrigo Cetina (Universitat Pompeu Fabra) i Montserrat Guàrdia (Consell Social Universitat Politècnica de Catalunya), moderat per Laia Bota (Astrea). Es planteja el repte de quina eina podem aprofitar d'IA amb principis ètics i deontològics. S'afirma que la legislació europea intenta eliminar els riscos de la implantació de la IA; la IA ha de respectar els drets fonamentals de les persones. Cal tenir en compte la protecció de dades de caràcter personal. Podem constatar que en general no ens fixem en la gestió diària de les nostres dades personals però en canvi ens preocupa i desconfiem del món digital en què vivim. Calen polítiques estructurades en la digitalització dels arxius. La plataforma Google era admirada fa quinze anys però la realitat és que fa ús de les dades personals per fer negoci. El software que tenim és com un nen de 3-5 anys; la feina dels enginyers és filtrar, moderar... amb el treball en equip amb altres col·lectius per assolir un entorn segur. Cal tenir consciència de què fem o per què ho

fem amb les eines d'IA; és imprescindible l'esperit crític. Tenim aquesta realitat: Plataformes tecnològiques versus ètica. Tota la societat hi és involucrada. És imprescindible el diàleg entre tots els àmbits del coneixement. Les dades són importants com la nostra sang. El 57 % dels continguts d'Internet està en anglès, això no és proporcional amb les llengües existents. Jo controlo l'eina o em controla a mi ? Les eines digitals imposen una manera de fer les coses, com el Google maps. Ens farem més savis entre tots; les eines ens poden servir per multiplicar la saviesa dels humans, les màquines saben estar però no ser. No podem polaritzar el món digital i el que no ho és. Les lleis són perfectibles, la legislació hauria de donar més poder a allò públic. Hauria d'haver un camp experimental en la IA. La legislació s'ha d'anar flexibilitzant en funció de les eines d'IA, ha d'haver-hi cooperació i diàleg.

Va tenir lloc després, la presentació de les *Experiències d'arxius i IA*:

-*Projecte Xarxes, transcripció de padrons d'habitants mitjançant la visió per computador*. Yolanda Corredra i Alexis Serrano (Xarxa d'Arxius Comarcals).

-*La recuperació de patrimoni musical i la transcripció automàtica de partitures mitjançant el "deep learning"*. Carles Badal (Centre de Visió per Computador).

-*Solucions d'IA a l'Arxiu Municipal de Girona: accions de present i perspectives de futur*. Lluís-Esteve Casellas (Ajuntament de Girona).

-*IA aplicada al projecte de georeferenciació l'obra privada de Barcelona*. Glòria Gimeno (Ajuntament de Barcelona).

-*Tractament amb Intel·ligència Artificial del Butlletí Oficial de la Província (BOPB) històric (1833-1997)*. Montserrat Constans (Diputació de Barcelona).

-*La difusió amb IA a Sant Cugat: dues breus experiències*. Francesc Giménez (Ajuntament de Sant Cugat del Vallès).

La jornada del matí va ser conduïda per la periodista Ruth Gumbau.

La sessió de tarda es va obrir amb la *ponència, La intel·ligència artificial en la gestió de la identitat i la memòria*, a càrrec de Carme Torras (Institut de Robòtica i Informàtica Industrial (IRI) de la Universitat Politècnica de Catalunya) que va plantejar el seu discurs a partir dels conceptes d'Identitat, Memòria i Cultura en el món físic i el món digital. Va desenvolupar el concepte de llegat digital; la relació entre la IA, les xarxes socials i el llegat digital. El concepte de suïcidi i la immortalitat digital. Els biaixos en les dades d'entrenament de la IA. La forta incidència en totes les arts de la IA generativa. El debat ètic i els dilemes morals de la IA. La necessària regulació i l'elaboració d'estàndards en l'Ètica de la IA. La importància de la formació tècnica i ètica de la IA. El rol de la ciència ficció en l'anticipació de possibles escenaris futurs per acabar amb l'exposició dels 5 futurs de la IA, que segons Scott Aaronson i Boaz Barak, poden derivar en regressió, evolució, distòpia, singularitat o extinció de la nostra civilització. Com fer un ús ètic de la IA ? La manera més habitual en què la gent renuncia al seu poder és pensant que no en té (Alice Walker). Amb l'afegit final que la IA i el seu debat caldrà que s'incorpori en primeres etapes de l'ensenyament reglat.

Per últim, la *Taula rodona: Els límits de la IA*, amb Albert Cañigueral (Barcelona Super Computing Center), Miquel Angel García Alvira (Mossos d'Esquadra), Lluís Nacenta (Escriptor, músic i investigador en l'espai de confluència de l'art, la tecnologia i la ciència), Albert Sabater Coll (Càtedra- Observatori d'Ètica en Intel·ligència Artificial de Catalunya - Universitat de Girona), moderada per Pilar Campos (Ajuntament de Barcelona), va plantejar i debatre el context actual de la IA. S'afirmà que cal rebaixar la paranoia de la IA. La constatació del poder de les empreses tecnològiques que treballen amb les nostres dades. El cost de l'energia de la IA ? No podem adormir-nos al volant sobre la IA. La IA és un aliat o un enemic ? Quan obrim les dades, què és primer ? L'accés o la seguretat. Les màquines no tenen un codi ètic. En el periodisme, la recerca i l'auditoria pública les dades han de ser públiques. Sense dades no hi ha IA. La tecnologia ha d'ajudar a ser més eficients. La IA es distribueix al món de la següent manera: el seu disseny als EEUU, la construcció a la Xina i la crítica per part d'Europa. Cal construir espais públics i regulats per fer recerca, com per exemple amb el canvi climàtic com a gran amenaça. Cal que hi hagin dades públiques estandarditzades. Hem de ser garants de la informació, partint de la integritat i principis ètics. Cal interlocució per integrar dades i informació dels arxius, ser creatius, replantejar processos. I cal tenir molt clares les premisses de la formació i la competència en IA.

La cloenda va anar a càrrec dels representants tècnics de les entitats organitzadores de la jornada, Lluís Cermeno (Generalitat de Catalunya), Aurèlia Cabot (Diputació de Barcelona), Ana Pazos (Ajuntament de Barcelona) i Francesc Giménez (Associació de Professionals de l'Arxivística i la Gestió de Documents de Catalunya).

El comitè organitzador i científic del 13è LAM ha estat format pels tècnics Alan Capellades (Generalitat de Catalunya), Jaume Zamora (Diputació de Barcelona), Sandra Ponce (Ajuntament de Barcelona) i Francesc Giménez (Associació de Professionals de l'Arxivística i la Gestió de Documents de Catalunya).

Oficina de Patrimoni Cultural

Novembre de 2024

Etiquetes: LAM; formació; IA; digitalització

- [4]

URL d'origen: <https://xam.diba.cat/news/2024/11/12/13e-laboratori-d-arxius-municipals-torna-ser-trobada-destacada-dels-arxius-municipal>

Enllaços:

[1] <https://xam.diba.cat/>

[2] <https://xam.diba.cat/members/zamoraaj>

[3] <https://archieff.amsterdam/>

[4] <https://xam.diba.cat/node/2605>